

Előfizetési feltételek:

Egész évre 6 frt. — kr.
Félévre 3 " — "
Negyedévre 1 " 50 "
Egyes szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:

4 hasábos petisors 5 kr.
Nyilttérben . . . 20 kr.
Bélyegdíj egyes hirde-
tésnél . . . 30 kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztési iroda:

Főtér 5 sz. a., hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Megjelen:

Szerdán és Szombaton.

Kiadóhivatal:

Volez B. könyvnyomdája. Mindennemű pénzek, hirdetések és reklamatok ide intézendők.

Előfizetési felhívás.

Tisztelettel kérjük fel lapunk ivartartóit, az előfizetési levek beküldésére és a t. közönséget az előfizetések mielőbbi megtételére, mert felesleges számú példányokat nem nyomathatunk.

Előfizetési árak:

Egész évre 6 frt. — kr.
Félévre 3 frt. — kr.
Negyedévre 1 frt. 50 kr.
Helyben egy hóra — frt. 80 kr.

Lapunk minden Szerdán és Szombaton pontosan jelenik meg.

Gyűjtőknek 10 előfizető után tisztelet-példányt adunk.

Tordán 1877 május 18-án.

A kiadó hivatal.

Mit akarunk?

(—) Lehetnek sokan, azok közül, a kik szeretnek kérdezősködni, hogy e kérdést teltezzik és így mintegy kérdőre vonják a sajtónak Tordán született ezen közlönyét.

E kérdés feltevésére jogosítva van mindenki és mi nem is akarunk kitérni a kérdés elől; nem, mert ha lételet adunk e lapnak, azt oly alapon tettük, mely a lételet feltétel nélkül megkövetelte.

S ha e kérdésre azt mondanok, hogy kitűzött célunk, megállapított programunk nincs, Tordavárosára és a megyére nézve még akkor is fontos közművelődési tényezőnek tartanok a sajtót s e közlönyt, mert ha a szerkesztőségben egészen hiányoznék a figyelem, a tapintat és erő felismerni és hangsúlyozni a város, a megye érdekeit, lennének mások a kik e tekintetben erősbek volnának és ugyanezek érdekében mindenesetre sietnének felhasználni mindketőt, mert közügyben, otthon kapnák s nem volnának kénytelenek messze földre speciális érdekek megvitatása és megvédése végett vándorolni.

A városnak és megyének ép úgy miként egy államnak van tan-, közgazdasági-, társadalmi-közigazgatási stb. stb. ügye, ezeket fogjuk felölelni, ezekre leszünk főtekintettel, ezeknek javítása, emelése lesz egyedüli célunk, kizárva a politikai kérdések megvitatását, minden személyeskedést — ez a mi programunk.

Mondhatnák sokan, hogy a fennebb említett ágakban vannak szakközlönyek és azok e közlönyt, a sajtót nélkülözhetővé teszik.

Igen is vannak és szerfelett sajnós volna, ha nem volnának, de itt okvetlenül mi nekünk kell feltenni azon további kérdést, hogy ezen szak közlönyök, mikor foglalkoztak e megye és annak városai tan-, közgazdasági-, társadalmi-, közigazgatási ügyeivel? mikor tárgyalták a megye és várossa égető kérdéseit és bajait? Minő hasznokat, látható hasznokat élvezett a megye és annak városai abból, hogy a fennebb említett irányokban szakközlönyök léteznek?

A szakközlönyök, mint láthatjuk általános érdekű ügyeket tárgyalnak, s ezek arra szánvák, hogy azokból okuljon ki ki és alkalmazza azokat saját ügyeire, bajaira, de egyetlen szakközlöny sem ismeri e megye és városai bajait, egyetlen szakközlöny sem tárgyalja különösen ezeknek ügyeit, mert nem arra hivatvák, mert ez a megyei, ugynevezett vidéki közlönyök feladata.

Mi e feladatot, csekély erőnkhez képest teljesíteni fogjuk, egész igyekezetünk e feladatnak lesz szentelve.

Miveltebb államokban minden kisebb városnak, kerületnek, vidéknek megvan a maga közlönye, s a város a kerület, a vidék pártolja azt és nem mondja, hogy „nem fogok vele élni!” E közlönyök tárgyalják a város, kerület és vidék ügyeit, bajait és szolgáltatják a fővárosi sajtó számára az anyagot.

Ily módon műveltebb államokban a sajtóban az állam, a társadalom minden részecskéje kép-

viselve van s nem kell egyéb, csak széttekinteni a fővárosból s az egész ország ügye, baja érdeke szemünk előtt áll.

Nálunk fájdalom — vannak városok és vidékek, melyeknek érdekei sajtó útján még megvitatva nem voltak, hova a sajtó áldása még be nem hatott, megyénk és városai nem e tétel alá tartoznak, de az előhaladás számos feltételei megkövetelték ezen közlönynek megalapítását mely csak ezekkel foglalkozzék, ezeket tárgyalja és ezen specias előhaladás útjait és módjait készítse elő; mindazon által iparkodni fogunk lapunknak általános érdeket is költsönözni, hogy az minél szélesebb körben elterjedjen.

Városunk és a megye már eddig is tényekkel bizonyította be, hogy e vállalat üdvös, tényekkel mondjuk, mert oly pártolásba részesítette, minővel különösen ily pénzügyi viszonyok között egyetlen ily közlöny sem dicsekedhetik.

Mindenesetre iparkodni fogunk a rendkívüli bizalom ezen kifejezését megérdemelni.

Ezeket akarjuk, ez a mi célunk!

Torda, május 18-án.

(o) Kétségtelen tény, hogy az állam erejét a mivel és józan polgári iparos is egyuttal a gazdasággal foglalkozó osztály képezi.

Ennek vállain nyugszanak az állam terhei, ez az állam ereje.

És az az osztály, mely a terük nagy részét hordozza, mely a hazáért vagyonával és vérével áldozik, alkotmányosságunk helyreállításáig koránt sem részesült oly figyelemlen, miként az megérdemelte volna.

Nem volt gondoskodva oly intézetekről, a melyekben hivatásához méltóan művelhete volna magát; nem volt ez osztálynak iskolája, a hol a köréhez tartozó magasabb műveltséget elsajátíthatta volna.

Ma már másképpen van.

Törvényeink gondoskodtak polgári, iparos iskolákról, a polgári, iparos osztály művelése, emelése végett és hála törvényhozó-testületünknek, hogy eről atyailag gondoskodott.

TÁRCZA.

Kérdéskü adatok a tordavárosi levéltárból. 1939. 1849.

Hirdetmény.

Folyó évi november 30-kán délelőtti 10 órakor a helybeli tanásháznál a még bő nem fizetett hadi adó leróvása végett a következő házak fognak a közárverés útján a többet igérőnek eladni, u. m.

Idősb gróf Bethlen János belső Monostorutezai háza;

Gróf Mikes János belső Monostorutezai háza;

Ifj. gróf Bethlen János óvári háza; és

Gr. Teleki Domokos belső Középutezai szegelyet-háza.

Megjegyzendő még, hogy a vétel árának csak 1/3 része lesz az illető vevő által mindjárt kész pénzben kifizetendő, és hogy a fennmaradandó összeg 5% kamatozás mellett egy ideig a birtokon maradjon. Kolozsvárt, november 12-én 1849.

A vidéki cs. k. katonai parancsnokságtól.

Ítélet.

Magyarországi Zemplén megye Széphalom helységében születésű Széphalmi Kazinczy Lajos, ki is 29 éves, vallására nézve református, nőtelen, ezelőtt főhadnagy a 9-ik huszár ezrednél, 1846 óta ezim nélkül hadszolgálaton kívül lévő, az ellene felhozott bünvád rendén megvallotta, hogy ő az 1848-ban október 3-ik napján kiadott legfelsőbb manifestum kihirdetése után Magyarországon a királyi hatalom ellen kiűzött fegyveres pártútszhoz csatlakozott, s miután a pártútszó kormánytól örnagynak, később alvezredesnek és vezredesnek kineveztetett volna, ezen előléptetéseket elfogadta légyen, hogy továbbá a cs. kir. sereg elleni több csatákban részt vett, azon kívül különösen a pártútszó sereg érdekében egy szakasz árkaszt (pionier) rendezett, Magyarország északi részében pedig egy hadsereget állított fel, s ez által éppen azon időben, midőn Magyarországnak a monarchiatól elszakadása kimondatott volt, nagyon veszélyes munkásságot fejtett légyen ki, mi okon nevezett Kazinczy Lajos f. é. október 3-án tartott hadi tanács által felségcsértési büntényiért a fenn álló törvények értelmében minden vagyonának elvesztése mellett lőpor és golyó által leandó kivégzésre ítéltetett, mely hadi törvényszéki ítélet a ma-

gyarországi és erdélyi sereg fővezére, tábornagy b. HAYNAU ő nagyméltósága által megerősítettén, nevezett vádlotton a mai napon végrehajtatott. Aradon, Oct. 25-én 1849.

A rendkívüli cs. kir. Haditörvényszéktől

Nr. 1993.
M. C. G.

Hirdetmény.

Tudtomra jött, hogy roszindulatu emberek álhíreket terjesztenek, miszerint az ország jövedelmeire kiboosított, jelenleg kész pénz gyanánt forgásban levő utalványokat ismét kárpótlás nélkül be kellene adni, a törökök a legyőzött magyar lázangók segedelmére jönének, s több eféléket, melyek által a föld népet nyugtalanítják s folytonos ingerültséget táplálnak.

Ez ötlemből szükségesnek tartom mindenkit meginteni, mivel ily nyugtalanító s ingerlő hírek felalálói s terjesztői hadi törvényszéki fognak büntettetni. N.-Szeben, November 12. 1849. Erdély N. Fejedelemségének cs. k. polgári és katonai kormányzója.

Báró Wohlgenuth Lajos.

Ma már az iparosnak, a kereskedőnek, a gazdasággal foglalkozónak megvan a maga iskolája, képezheti, művelheti magát, csak igénybe kell venni, csak meg kell ragadni az alkalmat, melyet a törvény nyújt.

Sajnos körülmény azonban az, hogy megyénk mindezen tanintézeteket nélkülözi.

Nem sokáig fogja nélkülözni.

A magas kormány már mint egy 9 évvel ez előtt gondoskodott arról, hogy Torda városának alreál iskolája legyen.

Dicséretére legyen mondva a megye, a város dérek polgárságának, hogy az alkalmat megragadva sietett fellépni a nemes czélnak.

Azonban eddig daczára számos lelkes polgár buzgóságának — az ige még testé nem lehetett, de testté lesz mielőbb, mert a nemes akarat, az önzetlen adakozás nem hiányzik.

A város s a megye közönsége meggyőződött arról, hogy a város és megyei igényeknek inkább megfelel a polgári iskola — egy művelt és erős polgári elem kepzésére.

A munkálat odáig ment, hogy csak alakot kell már adni az anyagnak, hogy az hasznavehető legyen.

Lesz polgári iskolánk; a város és megye előhaladását, emelkedését bizonyítja.

Mondhatnák sokan, hogy a polgári elem az ugynevezett gymnásiumokban is képezheti magát.

Semmi kétség képezheti magát, de egy iparos nem tanulhat 12 esztendőig oly czélnél, hogy tulajdonképpen csak azután kezdje meg a tanulást, a jogon st., hogy kenyeret kaphasson.

A középtanodák tanterve nem felel meg a polgári osztály igényeinek, hogy oly dolgokat tanuljon, melyek tulajdonképpen egy okos polgárnak feltétlenül szükségesek; a középtanodákban általános kiképzetést nyernek, e pályát sikerrel csak azok vehetik igénybe, a kik egyetemre és akademiákra készülnek.

Egy iparos, a ki az akar lenni ilyen pályán drága idejét nem töltheti.

Azért volt gondoskodva a polgári, reál és felső népiskolákról.

Tordán a megyének lesz polgári iskolája; M. Ludason pedig gazdasági szakosztályal összekapcsolott felső népiskola előmunkálatai folynak és így a megye birni fog két oly tanintézetet, melyek egyformán képesek a megye polgárságának szellemi előhaladását és anyagi jólétét előmozdítani.

Kétségtelen ténynek tartjuk, a mesterség, a gazdaság csak úgy üzhető haszonnal, ha a gazdátudja mit, hogyan és mikor kell cselekedni, kellően tájékozva van a világban és mindezekhez kellő műveltséggel bír.

Bizunk közigazgatásunk is előjáróink erélyében, és megvagyunk győződve, hogy e két égető szükségét a megyének és városnak ki fogja elégíteni.

Adja isten, hog e tan-intézeteket mielőbb igénybe vehessük.

Csatatér.

Nem feladatunk — politikai kérdéseket vitatni és itt fontoskodni a világfolyása és eseményei felett heti lapnál s különösen a vidéken ez legalább is nevétséges; azonban törvényhozásunk és a csatatér fontosabb eseményeit, mint tényeket, nem tárgyalni de regisztrálni fogjuk ez által kielégítendjük a követelő igényeket.

Az orosz hadsereg két részről támadta meg a török birodalmat, Ázsiában és Romániában, a Dunánál. A legújabb távirati hírek szerint Kalafat és Viddin közt erős tüzelés folyt a törökök és oroszok között. Az orosz sánczok Kalafatban szétronrtottak az oroszok Brailában összpontosulnak és erősítik Gyurgyevot. A török katonák Oltenicánál egy román őrházat felgyújtottak. — Krimben orosz lázadás van. Izmail negyven ezer kurdal orosz területre tört. Viddin és Kalafat lövetése közbeu 10 román elesett, köztük Mán tábornok. A román függetlenségi nyilatkozott május 3-án jelenik meg; Miklós nagy herczeg taborával bevonult Bukarestbe. A francia kormány lemondott, mert az egyházi politikában Mac Mahonna meghasonlott. Albrecht főherczeg — bécsi táviratok szerint öregsége miatt magas katonai állásáról lemond s a magánéletbe lép.

Tisza Kálmán miniszterelnök az országgyűlésen kijelenté, hogy a most folyó háboru következményeivel szemben a monarchia érdekei meg lesznek óva, még most kimúlai kell a nemzet pénzét és véréit.

Városi és megyei élet.

Torda-Aranyosmegye közigazgatási bizottsága f. hó 9-én tartá meg rondes havi ülését br. Kemény György ö mtga elnöklete alatt. Elnök elöadja, hogy a minisztertől — elnöki jogánál farkas vadászatokért. Ez a minisztertől engedélyeztetett. Alispán mlgos Miksa Elek mint első referens, a mult hóról szerkesztett jelentéséből kiemeljük, hogy a központi hivatal kötelességének mindenekben megfelelt az ügydarabokat feldolgozta; a közgazdasági kilátások szerfelett gyengék a gyakori esőzés miatt; a közrend csak Kövenden volt magzavazva két gyújtási eset által. A mezőszégi járásszolgábirája ellen Demeter által beadott panasz megvizsgálás végett alispánnak kiadatott. Több folyomódonak kivételes nőszülési engedély adatott. — Velits Ödön árvaszéki elnöknek az árvák és gondnokoltak személyi és vagyoni viszonyairól, úgy szintén az árvaszék működéséről előterjesztett havi jelentéséből ujjlag örvendetes tudomás volt szereshető az árvaszék lankadatlan ügybuzgalmáról a mennyiben az április végeig bejött összesen 2835 ügydaraból május hóra hátrálék darab nem jött át semmi. Kir. adófelügyelőnek havi jelentéséből a következő adatokat közölni érdemesnek tartom: Folyó évi márcziu shó végénmaradt hátrálék a multa 67,411, a folyó évre 48,848 frt. összesen 116,259 frt. befizettetett f. é. április havában a multa 3396 frt. a folyóra 17311 összesen 20,707 frt. Maradt hátrálék a multa 64,015 frt. a folyó évre 31,537 frt. összesen 95,552 frt. Lerovás az év elejétől f. é. április végeig 72,848 frt., a mult év hason idejével egybe hasonlítva mutatkozik kedvezőbb befizetési eredmény 21,500 frt.

Kir. ügyész Csekme Bela előadja, hogy ápril havában a központi börtönben előzetes és vizsgálati fogoly volt 48; a melyek közül 43 férfi, ezen létszámból apadás 15 férfi és egy nő. April 30-án előzetes és vizsgálati foglyok létszáma 32, 28 férfi és 4 nő. Az elítéltek összes száma 76-ra ment; apadt a mult hó folytán 15-ol, következőleg ápril hó utolsó napján találtatott 59 elítelt férfi és 2 n. A kihágásos elítéltek száma 5, élelmezés utján kiszolgáltattott 2550 étadag 312 frt. 69 kr. összegben. Előterjeszti egyszerű kir. ügyész a felvinczi, m.-ludasi és aljárak kir. járásbirósági fogdák állapotáróli jelentését, a mely jelentés szerint a fogdák közül az aljárak egészségügyi humanitási és biztonsági szempontokból a kívánt igényeknek nem felelvén meg, ezen hiányoknak az igazságügyminiszterium utján való orvoslása határozatván a felterjesztés fogalmazásával kir. ügyész bizatott meg. Valóban esodálkoznunk kell most, hogy e fogda eddig szomorubb következményeket nem eredményezett. Semmi kétség benne, hogy a fontos kérdést a nmlgu ministerium a bizottság ohajtása szerint megoldandja. — Kir. tanfelügyelő Moldován Gergely, a községi faskolák számbavétele, rendezésére a felvinczi állami elemi és m.-ludasi felső népiskola felállítása iránt kér intézkedést; tordai polgári iskola tervet és költségvetést beterjeszti.

A főorvos jelentése szerint az egészségügy rendes; diphteritis szorványosan fordul elő. — Tiszti ügyész több kihágásos ügyet ad elő, minden jelentőség nélküliek. Alispáni határozat a Bogdánfi Dániel szesz behozatalára nézve, hogy behozali díj ottól ne vétsék be, megsemmisítettett. Kir. mérnök Andrassy Nándor utakról referál s előadja a felvincz-hadrévi hadászati ut munkálatai előhaladását. A gyűlés 12-kor délben végett ért.

Nemzeti színészet.

** Csóka Sándor dráma és operette szintársulata mult hó 19-től fogva városunk „Casinó” termében előadásokat rendez.

A mi magát a társulatot illeti be kell vallanunk, hogy az erdélyi részek vidéki társulatai között magának első helyett vívott ki s a közönség pártfogására mindenütt méltán igényt tarthat.

A tagok száma legalább 30-ból áll, kik között figyelemre méltó tehetségek vannak.

A szerepek tanulmányozásában szorgalmat, azok kivitelében pedig sok jó igyekezetet tapasztalunk; a játékrénd tapintatra, a rendezés pedig műzlisre mutat.

A szinpadai kellékek meglehetősek, a ruhatár habár sok kívánni valót hgy fenn, mindazáltal a vidéki igényeknek megfelel, szóval a társulat valódi hivatásból dolgozik.

Nálunk e társulat a közönség által nem lett

érdem szerint pártfogolva, a mi csak az esős időnek s a mindegyre közbe jött váratlan akadályoknak köszönhető. Daczára ennek a társulat mégis szerényen kijöhetett.

Láttuk Schakespeare és Moliére alkotásait, Molnár György vendégszereplésekor; a jelesebb népszinműveket; Offenbach operettjeit.

A mi a tagokat illeti a nők közül ki kell emelnünk Csókanét, Szabónét, Obertinét, Tökés Emiliát, Kantai Terézt, Ajtainét s a férfiak közül: Vedrest, Ajtaít, Szegszárdit, Szabót, Komáromit; a társulat többi tagjai: Tolnay, Tolnayné, Sándorffi és neje, Reményi Nina, Völgyi és neje, Falvi, Ebergényi, Józsa, Murai. stb. Karmester Oberti. Az operette előadások zongora kíséret mellett folynak.

Csóka társulata nálunk azonban más akadályokkal is küzdött, oly akadályokkal, melyek csak nehezen küzdhetők le.

A télen t. i. egy más vidéki szintársulat működött itt huzamos ideig — a Nyékié.

E társulat, mely annak nem is nevezhető, minden kritikán alóli; valóban esodálkoznunk kellett, hogy ily társulatok működésre a hatóságoktól, miveltebb városok tanácsaitól, engedélyt nyertek.

Az az ur némileg ugy tartotta fenn magát, hogy vendégszereplőket hozott mindegyre Kovács Gyulát, Boér Enmát, és Vidort, és így mintogy kényszer helyzetbe hozta a közönséget, rothat társulatának pártolása végett.

A Nyéki által hátrahagyott roszt nyomokat kellett Csókanak eltávolítani és bebizonyítani, hogy nem minden vidéki szintársulat olyan megszalasztott, mint a Nyékié, de midőn ezt bebizonyitná távoznia kell — veszteséggel.

Az erdélyi részeknek teljesen elég, két vándor társulat, mert ezek legalább becsületesen fenn állhatnak elhetnének és a magyar szinművészet becsületét fenntarthatnak; a nemzeti nyelv és műveltség Apostolai gyanánt fogadtathatnának.

De hát ha annyi van, s hogy a bohoczok ugrándozásáig sülyednek le arról Csóka nem tehet.

Es rontják a szintársulatok becsületét; a nemzeti szinművészetet megbeestelenitik; alászülyednek s a mellett földön futó éhezők.

Az ily társulat s annak tagjai menjenek és fogjanak kapát a kezükbe és szolgálják a hazát tisztességesen.

Nem vagyunk, olyan nép, hogy kutyákat és majmokat tánczoltassunk; hogy madarakat hámba fogjunk és elphántokat tánczoltassunk gombostü hegyen.

De vagyunk sokan, a kik a szinművészet rovására a Farao maradékok czigány kerekeig aljasodunk és egy huron pendülünk a sátoros czigányokkal.

Ezen könnyen segíthetünk.

Nem kellene tért nyitni ily társulatoknak adig, a mig életképességüket nem bizonyítják.

A meglévő minden hivatás nélküli s a nemzeti szinművészet kárára dolgozó ily koborlókat a társadalom rétegeibe kellene beosztani, a társadalomhoz kellene lánczolni, gondoskodni, mint a sátoros czigány seregről, hogy helyhez legyenek kötve s hagyjanak fel a vándorlásikkal.

Mert bizony, bizony a szinügynek és műveltség terjesztésének nem apostolai, hanem hátramoszítóli.

Csóka társulatára térve át még 4 előadást rendez, hová megy? nem tudjuk.

Az egyes tagokról jövő számban.

H i r e k.

— A kinstári faraktár, a mult héten helyben nagy károkat szenvedett és okozott. Egy csomó fa eluszott és a víz egy legtermékenyebb határrészt mosott el, e mellett magát az országutat is felbontotta. A közlekedés e miatt két napig fennakadt, mint halljuk, emberélet is áldozatul esett. A magánosok által kért bírói szemle constátálta, hogy az okot mindezekre a kinstári hivatal szolgálatára; az Aranyoson eszközlött fauszatás alkalmával a gereblyéknél annyira engedte feltornyosulni a fát, hogy a víz rendes módrebe nem folyhatott és így kiöntött a keresztesi mezőre. Sajnos esemény ugy a magánosokra, de különösen a kinstárra nézve.

— Szegény Petőfi. Azt kell hinnünk, hogy a Petőfi-re vonatkozó hírek holmi üzérkedés és speculatio szempontjából tartatnak fenn. Ismertlen utazók drága pénzen kínálják a költő olajlenyomatu képeit, me-

lyek egy hasonlitanak a költőre, mint az ököl a szemre. Egy pár utazó itt is megfordult. Am iparkodják minden család megszerezni a nagy költő arcképét, mert kötelességet teljesít, de másfelől ova-kodják a szállingózó hírek próssiója alatt sok pénzét fércmunkákra kidobni.

— *A városi tanács és a katonai főparancsnok-ság között tárgyalások folynak egy gyalog zászlóalj-nak Tordára leendő áthelyezése felett. E város min-denestre alkalmas és előnyös hely a katonaság el-helyezésére és a mint értesülünk, e tekintetben semmi akadály nem fog fenn. Ez által is a város egy nagy hiánya pótolva lesz.*

— *A „Népbank”, harmadik pénztintézetünk, má-jus 1-én kölcsön-üzletét megnyitotta.*

— *A kik a medve körmei közé kerülnek, azok-nak bizony sanyarú sorsuk van, bizonyítja ezt a leg-közlebbi eset. Rákoston történt, hogy egy gazda est-ve, még egészen be nem sötétedett haza menve több kutyát látott viaskodni egymással, oda ment s látott egy nagyobb állatot is ezek közt. A medve, mert ez volt, a gazdafelé fordult, fülét leharapta, arczát je-lentékenyen megroncsolta, oldalát pedig épen veszé-lyesen markolta meg; a gazda valahogy kiszabadult; a medve tovább ment. A falu fuőtezáján szembejött vele egy tordai legátus és ráütött a pálcájával. A medve ezt is jelentékenyen összemarczagolta. Egy udvarból egy gazda észrevette az arra haladó nagy állatot, és a törpe kapun keresztül karóval megütötte kíváncsiságból pedig az ajtót félig kinyitva kinézett, — ott volt a medve, kihuzta a gazdát udvarából és halálosan megsebesítette. A positiv események itt végett érnok, beszélük azonban, hogy a határon több embert megölt volna. Az orvosi segély nem késott és a mint az orvosok állítják, egy ember szenvedett halálos sérüléseket. Hová lett a medve? nem tudják; az előzményekről pedig azt állítják, hogy a medve az oláh-fenesi bárói udvarból szabadult ki.*

— *Kisdóvó-egylet létesítésén fáradoznak ná-lunk; az alapszabályokat egy bizottság a városi ta-nács és közigazgatási bizottság által kiküldve, már elkészítette; az aláírási iverk pedig köröztetnek. A város és kebeles polgárok a felállítandó intézetet tetemes segélyben részesítik; az eddig összegyű-jött alap mintegy 500 frtot tesz. Felhívjuk városunk áldozatra kész polgárságának figyelmét ezen igen üdvös eszmére, mely ha testtő lőn, városunk egy égető szüksége ki lesz elégitve.*

— *A fennebbi hírrel kapcsolatban megemlítjük azt is, hogy a jövő hótól kezdve, a kisdóvóda ja-vára havonként egy-egy fillér-estélyt fog rendezni az e végre megalakult bizottság; ezen estélyek ed-dig is igen látogatottak voltak, úgy hisszük hogy az érdekeltég és részvétel hiányozni ezuttal sem fog.*

— *Az erdélyi gazdasági egylet bíráló bizottsága, az ez évi összehasonlító borkostolás alkalmával, az 1876-ik évi tordai, martalyi vizlét kitűnő minősé-gűnek ítélte, általános szavazattal.*

— *Két fiatal őzet vertek fel a szindi határon a juhász kutyák; egyik elmenekült; a másikat Turban fogták el és meg is ették a helybeli „Vasuthoz” czimzett vendéglőben. A fogó azt állítja, hogy a mint egy este a kapuban ült volna: az őz ölébe „grott és így kénytelen volt megfogni. Ezt is elhiszük.*

— *Felhőszakadás, május 17-én akkora felhőszaka-dás volt, hogy, mint halljuk a N.-Enyed és Ko-csárd közti vasuti vonalat megbontotta, emberekben és állatokban nagy károkat okozott; a közlekedés teljesen fennakadt.*

— *A gyéres- apahidi vasuti vonal megvizsgálá-sára a kormány bizottságot küldött ki, melynek fel-adata constátálni, hogy azon vonal vajjon fenn tart-ható-e az állam károsodása nélkül továbbra is, men-nyiben kerülhet évi fenntartása; esetleg nem volna csélszerű a torda boosi vonalat kiépíteni. Miután a m. keleti vasut az állam tulajdonába jutott valóban nem tudjuk eléggé helyeselni a kormány ezen in-tézkedését. — A jelenlegi vonal talaja nem biztos, és fenntartása eddig több százezer forintba került mondhatjuk milliokmentek el. A fenntartási költségek apadás helyett még növekednek; a jövedelme úgy szólva semmi, mert a vonal egy általában igen gyenge hírből áll. A bizottság épen most működik és olvár-juk tőle, hogy az ügyállás és helyzetről magának minden tekintetben biztostudomást szerezzen, hogy az állam érdekei megcsönkítva ne legyenek. Ha a je-lenlegi vonal csakugyan fenntartható lesz, mint ér-tesülünk, a gyéres-tordai szárnyvonal, mely törvény által biztositattot kiépül s a jövő évi költségvetésbe, ha rendkívüli akadályok közbe nem jönnek, az épi-tési költségek felvételnek, mi által városunk egy nagy sérelme némileg orvosolva lesz, némileg*

mondjuk, mert az a város, melynek sóbányája, kincs-tári terjedelmes faraktára, virágzó ipara és keres-kedése, mindenféle hivatala és 9000 lakossa van az állam s a közügy érdekében annak idején megér-demlette volna hogy Kolozsvárral s egyáltalában a keleti vasut többi vonalával egyenes összeköttetésbe hozzák. Elvitték a vonalt tornékotlen, néptelen és posványos helyeken és Tordát kikerültek. Most pe-dik az állam fizet a mulasztás következményeiért. Fi-gyelemmel fogjuk e kérdést kísérni s annak idejében ha netalán az állam és város érdekeit a jelenben működő bizottság véleményezése által megsértve látandjuk, sietni fogunk azt számtani igazsággal kimutatni.

— *A tordai sósfürdőt, bérlő Gombos László holnap nyitja meg. E fürdőt évenként több idegen család szokta meglátogatni üdülés végett. Az idén kellő kényelemről lesz gondoskodva.*

— *Egy öngyilkos szoigálót temettek el, a napok-ban, a ki, mint mondják azért folyamodott a phos-phorhoz, mert a szolgálatból elbocsátani nem akarták.*

— *A májálisok ideje itt van, lesz részünk győn-györkődni a szép természetben, ha ugyan ez megen-gedi és eddigi szeszélyeivel felhagy. A nőegylet, tűzoltóegylet és Dalkör vannak eddig szóba véve, ez csak három, e szám azonban, még hármat bizonyára eredményezni fog.*

— *Sétatérünk — a liget — nagyon szépült, a kezelő egylet dicséretére legyen mondva, ez egye-düli séta-helyre sok gondot fordított és fordít jelen-ben is. A kár csak az, hogy a közönség nem veszi olyan mértékben igénybe, a mint kellene, ha egyébert nem, társulás szempontjából. — A vásárnaponkénti zene végett pedig a t. tanács rendelkezését várjuk.*

— *Eljegyzés. Bogdánffy Dániel polgártársunk ked-ves leányát Vilnát a napokban jegyezte el Isekutz Gergely devai kereskedő. Áldást kívánunk a cséba vett frigyre*

C s a r n o k.

Honismeret.

I.

Mai napság midőn a tudományok minden ágá-ban a legkomolyabb és legelőnkebb vizsgálódások egymást üzik, nagyon szembetűnő ha a mindennapi életnek mezején valamely közeli határos rész parla-gon hever. Kétségtelen — s azért sajnálatos hogy ez hazánkban nagyon is így van!

Semmi esetre sem akarjuk azt állítani, hogy mi-nálunk a történelem, theologia, jog, vagy költészet el lenne hanyagolva s hogy ezeknek fejlesztésében nem nyilvánul a legnagyobb buzgalom; de ha ezen fogalmat „magyar haza” a szónak gyakorlati érte-lmében tekintjük, akkor határozatlan de szögyenér-zettel kell bevallanunk, hogy a mindnyájunkat kebl-ére ölelő természet ismeretére nincs meg a kellő tudományos vizsgálódási hajlam épen azon osztály-nál, mely magát miveltnék szereti ismerni. „Pedig az embernek valódi hazája a természet, s ebben hontalannak lenni káros és szögyenletes!”

Azon előítéletlen már szerencsésen tul volnánk mely szerint a fölvilágosodás és a nép rétegeibe mind mélyebben hatoló természettudományi ismeret veszélyes volna; épen ezért okát kell keresni, hogy mi akadályozza egyfelől a természet ismeretét a nép-ben, s mi okozza másfelől, hogy magának a mivel-t osztálynak tulnyomó többsége szölyföldének legközvetlenebb tüneményeit hidegen s részvétlenül figye-lemlere sem méltatja, s hogy az utczák verebét vala-hogy, — de a mezők pacirtáját alig ismeri, s ha ket-tőt egymástól — ha meg nem szólal — megkülön-böztetni épen nem tudja.

Volt idő — s nem is nagyon régen — mikor mentegető okokkal kellett takarózni ha valaki a ter-mészettel s annak tanulmányozásával foglalkozott, az effélet mindenki csak időtöltésnek vagy — a mi egyre megy — játéknak tartotta, pedig nincs és nem lehet komolyabb foglalkozás, — mely üdítőbb és ma-gasztosabb volna, — physikailag és erkölcsileg nyo-matékossabb befolyást gyakorolna az emberi nem fej-lődésére. Vagy tán a végnélküli prókátoroskodás és magas politika közelebb vezető-e a népeket egymás-hoz? Ez a külszin, — a csillogó köpenyeg; — amaz az értek és valóság!

Jóllehet napjaink előre haladott miveltsége mindezt már részben igazaknak szentesítette, mégis sok előítélet maradt fenn. Azt mondja egy némely, hogy mi haszna van például a geológiának? — épen mint ötven év előtt tartották: hogy mit használ az irni és olvasni tanulás? Ilyen kérdések soha sem oly szándékból erednek, hogy buzdítsanak, hanem

hogy egy olyan tudományt tegyenek megvetés tárgyá-vá melyből semmit sem értünk s még kevesebbet akarunk tanulni. A közéletben is azon kérdést: hogy ez vagy amaz állat mi hasznot nyújt? csak a szerint mérle-gelik, vajjon meglehet é enni vagy nem, valami ma-gasabb felfogás ritkán nyilvánul, pedig benne élünk a természet közepében és élvezzük végnélküli ado-mányait melyekkel elhalmoz. A fát látjuk ugyan növekedni, látjuk miként vágják le s dolgozzák föl, ismerjük is a fának sok oldalú hasznavehetőségét, de benső összefüggése a természettel és egész lényege előttünk teljesen ismeretlen maradt. A kölcsönhatá-sok a földközött, mely a növényt hozza, a növény-nél, mely az állatot táplálja, és az állat között, mely ismét földde lesz — ezen anynyira szembeötölő dolgokat ismerjük ugyan, de a természeti élet lánczá-nak főnyom gyűrűi talányok előttünk, és éppen ezek nyit-nák meg szemünknek a nagy mindenség világságát.

Nem szükséges a természetismeret és termé-szettudományok fontosságát — legalább mivel olva-sók előtt — mélyebben okadatolni, mert a rendki-vüli előnyök, melyeket azok a mindennapi életben nyújtanak kivivták az ipar és gazdaság elismerését is.

Fölötte érdekes az, hogy mily módon igyekeztek világhírű tudósok bebizonyítani a természettudomá-nyok befolyását a népnevelésre. A mi magát a ter-mészettudományok tanulmányát illeti ugy tapasztal-ták, hogy az, az ifjuság kiképzésére s így az egész társadalomra nagy jelentőségű. Az ifjuságnak oly gyakran nyilvánuló rombolási ösztöne megfékeztetik, ha megismeri azon benső összefüggést, mely az álla-tok és ember között fönáll. Akkor már nem fogja az állatok az emberi szeszélyi labdájának tekinteni, és a gyermekkorban oly gyakori példája az állat-kínzásnak, melyek a szöngy keblét nem ritkán egész életre megmérgezik, önmaguktól megfognak szünni.

Közgazdaság.

Piaczi árjegyzéke

a Tordai vásárra 1877 május 19. hozzott tár-gyaknak.

1 hectol. t. buza	13 frt. —.
1 „ közepes	11 frt. —.
1 „ elegy buza	10 frt. —.
1 „ közepes	7 frt. 50.
1 „ rozs	8 frt. 50.
1 „ közepes	5 frt. 75.
1 „ Törökbuza	6 frt. —.
1 „ Zab	4 frt. —.
1 „ Paszuj	7 frt. 50.
100 kilogramm mundliszt.	28 frt. — kr.
100 kilogramm kényérliszt	23 frt. — kr.
100 kilogramm pityóka	3 frt. 75 kr.
egy méter mázsa széna	2 frt. — kr.
egy méter mázsa szalma	1 frt. 40 kr.
egy ☐ méter kemén tűzifa	3 frt. — kr.
1 kilogramm marhahus	36 kr.
1 kilogramm sertésus	48 kr.
1 kilogramm disznózsir	90 kr.
1 kilogramm szalonna	60 kr.
1 liter közönséges bor	40 kr.
1 liter pálinka	14 kr.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről.

május 14-én 5% Metaliques 58.05 frt. Kamat —
— 5% Nemzeti kölcsön 64 frt. Arany járadék
— 1860-iki államkölcsön 70.25 Bankrészevények 106.75
— Hitelrészevények 770 — London 13450 Ezüst 1183
C. kir. arany 6.19. Napoleond'or 10.35. — 100 mark német értékű —

Urbéri kötvények: Magyarországi — — Temesi 71.25 — Erdélyi 69.50 Horvátországi 68.—

Szerkesztői üzenetek.

P. L. Gyula-Fehérvár. Lapunkban ilyenmü meg-támadásoknak tört nem nyitunk. A hivatalnok által állítólag elkövetett visszaélést igyekezzék törvényes uton megtorolni. Többeknek. A névtelenül beküldött leveleket tekintetbe nem vesszük. H. B. Kolozsvár Igéreted beváltását kérem.

Felelős szerkesztő és Kiadótulajdonos: Volz B.

Nyilttér.

Mattoni-féle

BUDA I KIRÁLY-KESERÜVIZ

MATTONI és WILLE, BUDAPESTEN

budai keserűsforrásoknak tulajdonosok.

H I R D E T É S E K.

198. szám.

Ajánlati hirdetemény.

A Nagyméltóságú m. kir. közmunka és közlekedési Ministeriumnak f. évi ápril hava 27-én 3110 szám alatt kiadott magas rendeletével a Torda-Nagy-Szebeni állam ut 7⁴⁻⁵/₈-adában lévő 44-ik számú fahid helyreállítása 410 ft. 67 kr. költség öszveg erejéig engedélyeztetvén ezen helyreállítás biztosítása tekintetéből alulirt hivatalnál június hó 8-án reggel 10 órakor kezdőleg zárt írásbeli ajánlati verseny tárgyalás fog tartatni. —

A vállalatra vonatkozó műszaki művelet, leírás, és részletes feltételek a hivatalos órák alatt alulirt hivatalnál megtekinthetők. —

Felhivatnak tehát vállalkoznizándékozók, hogy 50 krs. bélyeggel, és az engedélyezett öszveg 5%-ka után eső készpénzbeli bánatpénzzel felszerelt, és lepecsételt írásbeli ajánlataikat, — melyben ajánlkozóznak neve, lakása, és polgári állása, és azon határozott nyilatkozata, hogy a vállalat feltételeket tökéletesen ismeri, és magát azoknak — kifogás nélkül aláveti tisztán megírva legyen, a feutirt napon reggeli 9 óráig adják be; később érkezettek tekintetbe nem vétetnek. —

Tordán, 1877. május 10-én.

a Torda-aranyosmegyei m. kir. állam építészeti hivataltól.
(után nyomat nem díjaztatik)

Rövid idő alatt és sikeresen gyógyít

Figyelemreméltó
idegbajok- és nehézkórban
szenvedőknek
Legujabban feltalált gyógymód
Számítalan hálaíratot
mutathat fel sikeres gyógyításról

Sylvius Boas

Specialista idegbajokban
Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig
BERLIN SW.

Friedrichstrasse 22.
Levélbeli megkeresésre is.

Díj csak sikeres gyógyítás után fogad el.

[15—6, 102]

A „Tribüne“ 182-ik számában következő cikket hozza.

Ha mindjárt nem tagadhatni, hogy újabb időket a gyógyászat terén a könnyűhívők, kizsákmányolása a legkülönfélébb kísérletek tetettek nevezetesen a sok titkos szerekekkel való üzérkedés tetőpontját érte azt sem lehet eltitkolni, hogy számtalan segédszerket mutathat föl az újabb gyógyászat melyek a legbiztosabbban hatnak s mégis kevésbé ismeretesek. Ezek közé tartozik az **Aucilium orientis**. A kelet mostanig alig ismert gyógyfűveiből készítettek s a vezérszert és az orvosi kar első tekintélyei által megvizsgáltatott. Eltávolítja a legnagyobb fokú nehézkört mell és gyomorgörcsüket. Ki a most nevezett betegségeket s az azoknál alkalmatlan szokott szerek hatástalanságáról tudomával bír az minden esetre nagyra fogja becsülni e gyógyszer számtalan hányalilatkozat bizonyítja sikerét. A betegség s annak alapotáról beküldött értesítésre megküldöm gyógyszer melyhez egy részletes utasítás van assatolva. Melegen ajánlhatjuk tehát **Sylvius Boas** urat Berlin, (Friedrichstrasse 22, 1. Etage) mint ideg bajokban egyedül biztosan kezelő orvost már csak azértis miután díjat csak sikeres gyógyítás után fogad el.

Ungár Samuel

gépész N.-Enyeden

ajánlja a t. gazdaközönségnek ujonan javított kézi *kaboriza morzsolót* darabonként 130 frtért.

A t. közönség tudomására hozza hogy a gáz vagy *lőerőre* szerkesztett gépeket *átalakítás* vagy *kijavítás* végett elfogadja s a legelővidebb idő alatt s olcsó ár mellett eszközli.

A fentemlített s 2 ember erőre alkalmazott *morzsolókkal* naponként 3—4000 vékát morzsolhatni le. A *tő- vagy gőzerőre alkalmazatokkal* pedig 7—800-ig.

A t. közönség szives figyelmébe ajánlja, hogy bárminemű *új gépmunkát* vagy *régi elhasználtak kijavítását* a *legmérsékeltelbb árfelszámítás* mellett eszközli.

Lakása: N.-Enyeden, a vasuti állomás mellett.

Levélbeli megkeresésre azonnal válasz küllatik.

Hutflesz Károly

KOLOZSVÁRT,

megvásárol mindennemű magyar és osztrák állampapírt sorsjegyet, arany és ezüst pénznemeket, és leszámított (escompt) mindentéle ny ereményeketszelvényeket 3 hóval a lejárati idő előtt és eszközöl minden bel- és külföldi helyeken történendő bármily összegű fizetéseket. e

AJÁNlja DUSAN ELLÁTOTT

FÜSZERTÁRÁT, BŐRKERESKEDÉSÉT,
ugy saját gőz- (henger)- malmi

LISZTEIT.

ugy szintén kitűnő minőségű

FAGYGYUGYERTYA és SZAPPANGYÁRTMÁNYAIT.

Fontos Hirdetés!

A gyomor és altesti bajokban, valamint hideglelés ellen legbiztosabb hatásának ismert

Dr. Kiesow-féle Élet-essentia

valódiilag egyedül Matherny Emilnél Gy.-Fehérvárt kapható.

(16 2, 20)

Füszert-

ÉS DISZMŰ-ÁRUKHOZ

használható átlványok (Stellage) és üveges kirakat a legjutányosabbban eladók. Értekezhetni városi fogadó 1-ső szám alatt vagy Bisztritsányi Lajos kereskedésében Nagy-Enyeden

Határozott óvás hamisítás ellen!

27 éven át kiprobálva

Dr. Popp J. G.

cs. k. udvari fogorvos (Bécsben. Bognergasse 2.)

Anatherin - präparatumai.

Üres fogak kitöltésére

nincs hatályosabb és jobb szer, mint *fogonja*, melyét mindenki könnyen és fájdalom nélkül bele helyzet ódvas fogaiban mely azután a fog részekkel és foghússal teljesen egyesül, s a fogakat további elromlástól óvja s a fájdalmat csillapítja.

Anatherin-szajvíz

üvegben 1 fort 40 kr. a legkitűnőbb szer, ezuzos fogfájdalmakban gyuladásoknál a foghús daganatai- és sebeinél; fölolvasztja a létező fogkövet és megakadályozza annak új kepződését; az ingó fogokat a foghús erősítése által szilárdítja s midőn a fogokat és foghús erősíti minden ártalmas anyagtól megtisztítja, a szájnak kellemes friseséget kölcsönöz és már rövid használt után eltávolítja a kelemetlen szagot.

Anatherin-fogpasta

Ezen készítmény a lehtet frissességét és tisztaságát fentarja, azónkívül a fogaknak hőféhérséget kölcsönöz azok romlását megakadályozza és a foghús erősíti. Ara 1 fr. 22 kr.

Dr. Popp J. G. növény-fogpora.

A fogakat oly szépen tisztítja, hogy annak naponkénti használata által nemcsak a közönséges fogkö eltávolítatik, hanem a fogak zománca is mindinkább tökéletesbül. Egy doboz ára 63 kr o. é.

Popp aromatikus fogpasztája.

Sok év óta a legbiztosabb *összsernek* fogfájás ellen és a legkitűnőbb szernek van elismerve a *szájüreg* és a *fogak* ápolására és fentartására. Egy darab ára 35 kr.

Figyelmeztetés!

Előforduló hamisítások következtében bátor vagyok a t. közönséget figyelmeztetni hogy minden palackon az óvásjegy kívül még egy czzimnek (*Híga és Anatherin präparatumai*) elátva van, mely egy tisztán átlátható viznyomáson az *átlamot sat* és a *ezimel* mutatja.

Kapható

Nagy-Enyeden: Binder Agoston és Dankó Gyula gyógyszerertárában. Gyula-Fehérvárt: Mihelyes Zs. és Frölich gyógyszerészeknél. Tordán: Velits S. és Trajanovics gyógyszerészeknél. Segesvárt: Reinhard J. C. gyógyszer. özv. Weisörtelné és Baumannál. Abrudbányán: Remetei J. Alvinczen Nagy E. Verespatakon: Stánkakay Fr. Zalatnán: Sterzingernél. Blásendorf: Schieszl C. gyógyszerertárában.